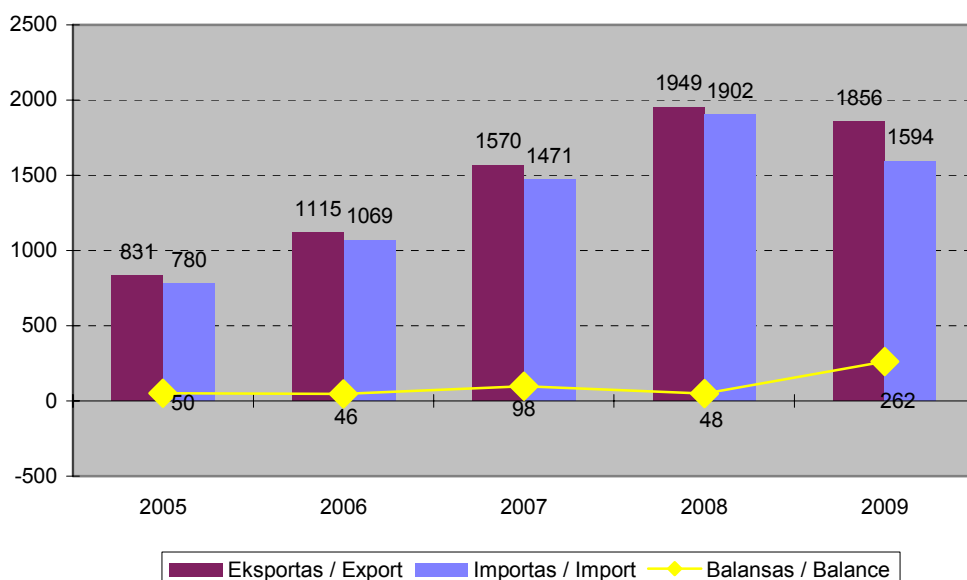

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS 2009 METŲ I KETVIRTĮ *LITHUANIAN FOREIGN TRADE IN AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS IN THE 1ST QUARTER OF 2009*

Audronė LASKAUSKIENĖ

LAEI Informacijos sisteminimo ir leidybos skyriaus
inf. specialistė, audrone@laei.lt

2009 metų I ketvirtį žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota už 1853,9 mln. Lt, importuota – už 1585 mln. Lt, apyvarta siekė 3439 mln. Lt. Palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, eksportas ir importas sumažėjo, tik teigiamas prekybos balansas išaugo (1 pav.).

1 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas ir užsienio prekybos balansas
2005–2009 metų I ketvirtį, mln. Lt

*Figure 1. Export, import and foreign trade balance of agricultural and food products
in the 1st quarter of 2005–2009, mill. Lt*

Žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybai pastaraisiais metais tenka nemaža Lietuvos užsienio prekybos dalis. 2007 metų I ketvirtį eksportas sudarė 16,3 proc., 2008-aisiais – 15,5 proc., 2009-aisiais – 19,7 proc. viso Lietuvos eksporto, o importo dalis – atitinkamai 10,7 proc., – 10,1 proc. ir 15,2 proc.

2009 metų I ketvirtį sumažėjo 10 iš 24 produktų (KN 2 ženklų lygmeniu) grupių eksportas. Pirmoje vietoje pagal eksporto apimtį buvo grūdai. Palyginti su 2008 metų I ketvirčiu, grūdų eksportas sumažėjo beveik 9 mln. Lt. Jis siekė 230 mln. Lt ir sudarė 12 proc. viso žemės ūkio ir maisto

produktų eksporto. 82 proc. eksportuotų grūdų sudarė kviečiai, jų eksportas pagal kiekį padidėjo 1,7 karto, bet pagal vertę liko beveik toks pat (339 tūkst. t už 187 mln. Lt). 22 proc. kviečių eksportuota į Maroką, 20 proc. – į Turkiją, 15 proc. – į Egiptą, 13 proc. – į Latviją.

Antroje vietoje – pieno ir jo produktų eksportas. Šių produktų išvežta už 215 mln. Lt, beveik 40 mln. Lt mažiau nei per 2008 metų tą patį laikotarpį. Minėtų produktų eksportas per 2009 metų I ketvirtį sudarė 11,6 proc. viso žemės ūkio maisto produktų eksporto (2 pav.). Beveik 40 proc. pieno produktų išvežta į Rusiją, 20 proc. – į Italiją, 10 proc. – į Latviją. 50 proc. visų eksportuotų sūrių ir varškės teko Rusijai, beveik 30 proc. – Italijai.

Trečioje vietoje – valgomųjų vaisių eksportas. Palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, šių prekių eksportas sumažėjo 65 mln. Lt ir siekė 170 mln. Lt, tai sudarė 9,2 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. 60 proc. minėtų produktų grupės eksporto pagal kiekį sudarė obuoliai, beveik visi (98 proc.) išvežti į Rusiją.

Didelę eksporto dalį sudarė maisto pramonės liekanos ir pašarai gyvūnams (149 mln. Lt ir 8,0 proc.), 65 proc. jų sudaro kačių ir šunų ėdalas, kurio išvežta 21 tūkst. t už 97 mln. Lt. Daržovių eksportuota už 121 mln. Lt – 6,5 proc., gaminių iš mėsos ir žuvų – už 105 mln. Lt – 5,6 proc., žuvų – už 98 mln. Lt – 5,3 proc. visų eksportuotų žemės ūkio ir maisto produktų. Per 2009 metų I ketvirtį minėtų produktų dalis sudarė apie 60 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

2009 metų I ketvirtį visi eksportuoti grūdai, 94,5 proc. pieno ir jo produktų, 98,5 proc. mėsos ir jos gaminių užauginti arba pagaminti Lietuvoje.

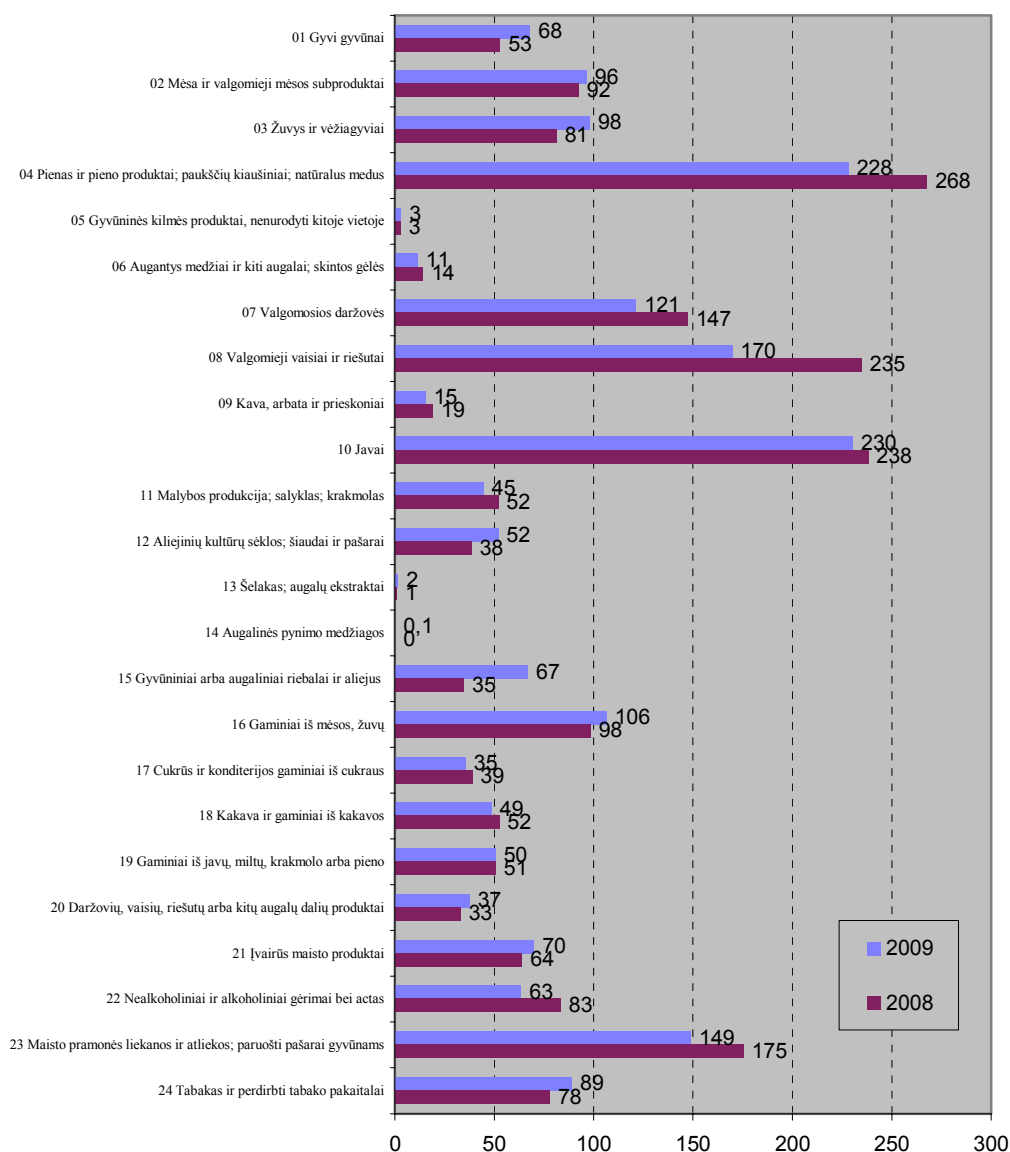
Iš keturių *pagrindinių* maisto produktų grupių per 2009 metų I ketvirtį daugiausia eksportuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių (KN 16–24) – už 650 mln. Lt (35 proc.). Antroje vietoje – augalinių produktų (KN 06–14) eksportas – už 646 mln. Lt (35 proc.), trečioje – gyvū gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų grupės prekės (KN 01–05) – už 494 mln. Lt (27 proc.), paskutinėje – aliejus ir riebalai (KN 15) – už 67 mln. Lt (3,0 proc.) (8 pav.).

Žemės ūkio ir maisto produktų 2009 metų I ketvirčio eksporto į tris *šalių grupes* analizė parodė, kad, palyginti su 2008 metų atitinkamu laikotarpiu, struktūra pasikeitė nedaug: eksporto į ES šalis senbuves (ES-15) vertės dalis padidėjo 2,4 procentinio punkto, į naująsias ES šalis (ES-12) išliko beveik tokia pati, į trečiąsias – sumažėjo 3,5 procentinio punkto. Pagal vertę tik eksportas į ES-15 padidėjo iki 600 mln. Lt (2008 m. – 584 mln. Lt), į ES-12 – sumažėjo 4,4 mln. Lt (iki 503 mln. Lt), į trečiąsias šalis – sumažėjo 1,09 karto (iki 763 mln. Lt). Iš viso į ES šalis eksportuota už 1103 mln. Lt, tai sudarė 59 proc. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto (3 pav.).

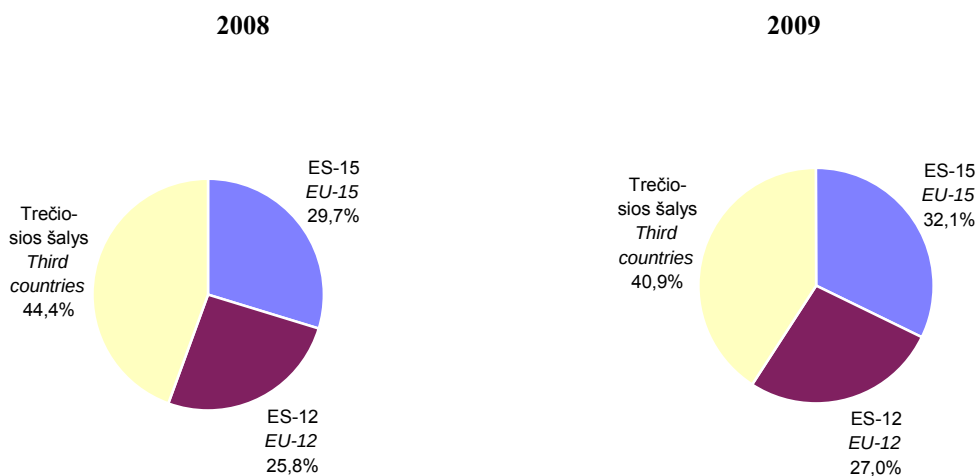
2009 metų I ketvirtį daugiausia žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota į Rusiją (25 proc.), Latviją (16 proc.), Vokietiją (8,0 proc.), Estiją (5,6 proc.), Lenkiją (4,7 proc.), Jungtinę Karalystę (3,9 proc.), Italiją (3,1 proc.) (4 pav.).

Eksportas į *Rusiją*, palyginti su 2008 metų tuo pačiu laikotarpiu, sumažėjo 20 proc. (129 mln. Lt mažiau), nors 2008 metų I ketvirtį eksportas buvo padidėjęs 1,3 karto, 2007 m. – 2 kartus. Į Rusiją daugiausia eksportuota sūrių ir varškės – už 80 mln. Lt, tai sudarė 17 proc. visų eksportuotų į Rusiją žemės ūkio ir maisto produktų (pagal vertę prekybos apimtis šiek tiek sumažėjo, bet pagal kiekį padidėjo 1,1 karto). Antroje vietoje – obuolių eksportas. Jų į Rusiją išvežta perpus mažiau (eksportuota 40 tūkst. t už 54 mln. Lt), tai sudarė 97 proc. viso obuolių eksporto. Trečioje vietoje pagal eksporto į Rusiją apimtį yra šviežių ir šaldytų daržovių grupės produktai (KN

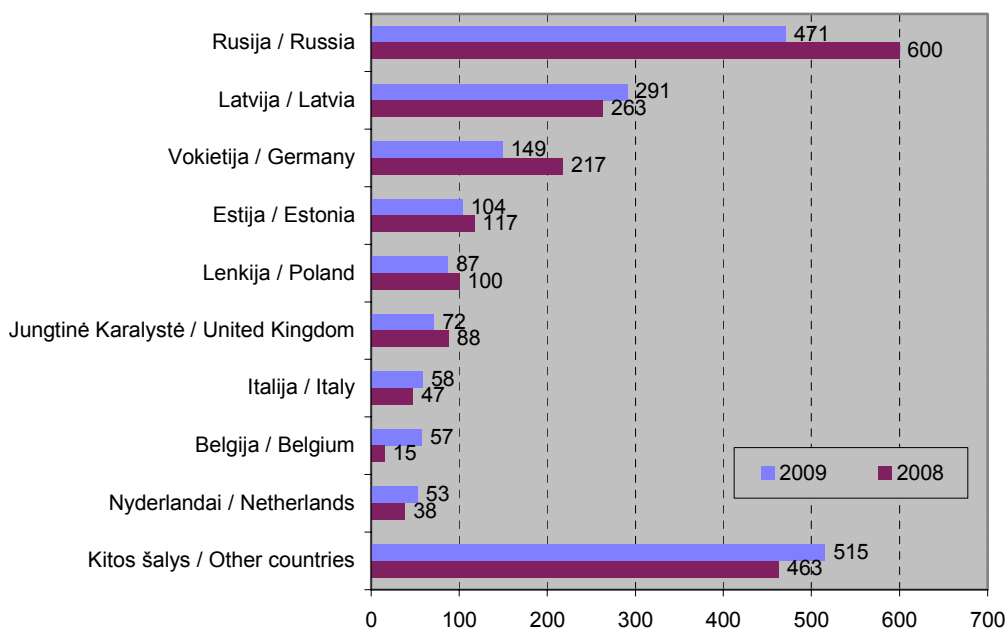
0709). 65 proc. šios grupės produktų eksporto sudarė pievagrybiai (9,3 tūkst. t už 32 mln. Lt), 15 proc. – paprikos (1,2 tūkst. t už 7,2 mln. Lt). 1,7 karto padidėjo gyvų kiaulių eksportas, jų išvežta už 47 mln. Lt. Minėtų keturių prekių eksportas sudarė beveik 50 proc. visų eksportuotų į Rusiją žemės ūkio ir maisto produktų.

2 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2008 ir 2009 metų I ketvirtyje, mln. Lt
 Figure 2. Export of agricultural and food products in the 1st quarter of 2008 and 2009, mill. Lt

3 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto struktūra pagal šalių grupes
2008 ir 2009 metų I ketvirtį
*Figure 3. Structure of export of agricultural and food products by country group
in the 1st quarter of 2008 and 2009*

4 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pagal šalis 2008 ir 2009 metų I ketvirtį, mln. Lt
Figure 4. Export of agricultural and food products by country in the 1st quarter of 2008 and -2009, mill. Lt

Eksportas į *Latviją*, palyginti su tuo pačiu 2008 metų laikotarpiu, padidėjo 1,1 karto ir siekė beveik 16 proc. viso Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Beveik 12 proc. sudarė cigarečių eksportas (33 mln. Lt), antroje vietoje – kviečiai. Pastarųjų eksportas padidėjo 23 kartus, išvežta 47 tūkst. t už 24 mln. Lt. 3,5 karto padidėjo žuvų eksportas, jų išvežta už 16 mln. Lt, tai sudarė 3,5 proc. visų eksportuotų į *Latviją* žemės ūkio ir maisto produktų. Nemažai išvežta sūrių ir varškės (13 mln. Lt), cukraus (11 mln. Lt), kavos ir matės ekstraktų (11 mln. Lt).

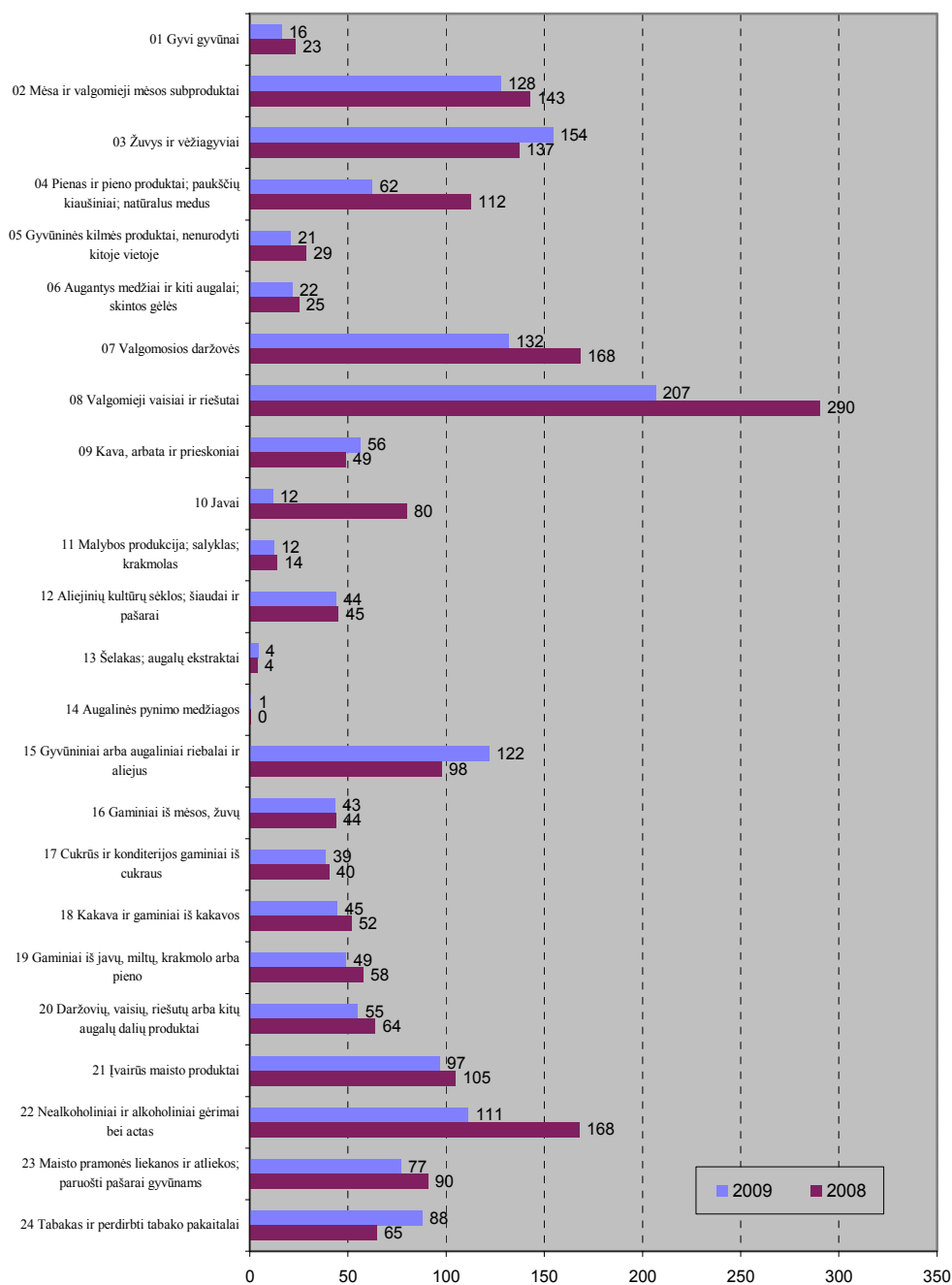
Į *Vokietiją* žemės ūkio ir maisto produktų 2009 metų I ketvirtį eksportuota už 149 mln. Lt, 30 proc. mažiau. Eksportas į *Vokietiją* sudarė 8,0 proc. Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Daugiausia išvežta gaminių ir konservų iš žuvų (1,8 tūkst. t, 36 mln. Lt). Jų eksportas padidėjo 1,5 karto, sudarė 24 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto į *Vokietiją*. Antroje vietoje – žuvų filė ir kita žuvų mėsa (1,6 tūkst. t už 19 mln. Lt), trečioje – kačių ir šunų ėdalas. Jo eksportas padidėjo 1,3 karto, siekė 17 mln. Lt.

Eksportas į *Rusiją*, *Latviją*, *Vokietiją* ir *Estiją* sudarė 55 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

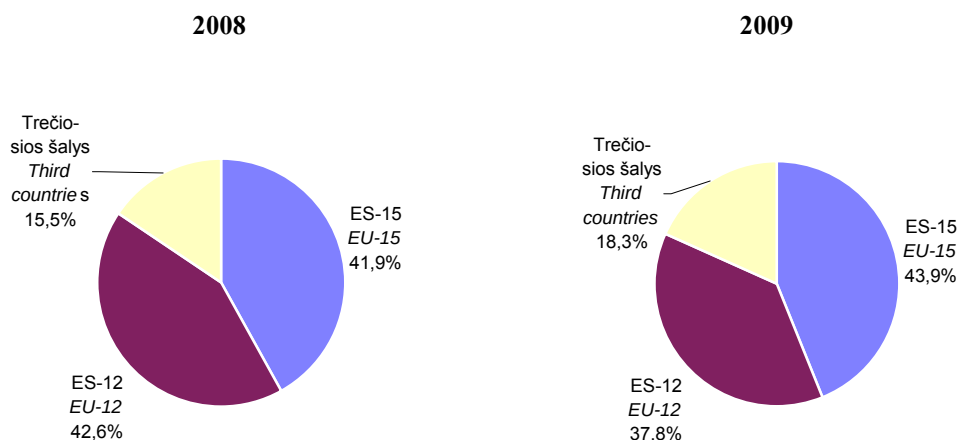
Iš visų 24 *produktų grupių* sumažėjo 15-os produktų grupių importas, labiausiai – grūdų, pieno ir jo produktų, vaisių ir riešutų. 2009 metų I ketvirtį, kaip ir 2008-ųjų atitinkamu laikotarpiu, daugiausia buvo įvežta valgomųjų vaisių (207 mln. Lt, 13 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo), žuvų (154 mln. Lt, 9,7 proc.), valgomųjų daržovių (132 mln. Lt, 8,3 proc.), mėsos (128 mln. Lt, 8,0 proc.), augalinio aliejaus (122 mln. Lt, 7,6 proc.), nealkoholinių gėrimų (111 mln. Lt, 7,0 proc.). 29 proc. valgomųjų vaisių importo sudarė importas iš Nyderlandų, 20 proc. – iš Lenkijos, 8 proc. – iš Ispanijos, 7,3 proc. – iš *Vokietijos*. Iš Nyderlandų daugiausia įvežta citrusinių vaisių, obuolių, vynuogių, iš Lenkijos – obuolių, iš Ispanijos – citrusinių vaisių, iš *Vokietijos* – bananų. 16 proc. importuotų žuvų yra iš Latvijos, 15 proc. – iš *Vokietijos*, 12 proc. – iš Švedijos, 8,2 proc. – iš Kazachstano. Valgomų daržovių daugiausia įvežta iš Nyderlandų (44 proc.), Lenkijos (30 proc.), Ispanijos (18 proc.). Mėsos daugiausia importuota iš Lenkijos (už 38 mln. Lt, 30 proc. viso mėsos importo), *Vokietijos* (37 mln. Lt, 29 proc.), Belgijos (10 mln. Lt, 7,8 proc.). 70 proc. importuotos mėsos – kiauliena, 20 proc. – paukštiena.

Išskyrus riebalų ir aliejų grupę, kitų trijų *pagrindinių maisto produktų grupių* importas sumažėjo. Daugiausia importuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako – už 603 mln. Lt, arba 82 mln. Lt mažiau nei 2008 metais. Antroje vietoje – augalinių produktų (sumažėjo 186 mln. Lt, sudarė 489 mln. Lt, 31 proc.), trečioje – gyvų gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų grupės prekių (sumažėjo 63 mln. Lt, 381 mln. Lt, 24 proc.), ketvirtoje – riebalų ir aliejaus grupės produktų importas (padidėjo 1,2 karto, 122 mln. Lt, 7,6 proc.) (8 pav.).

Importo struktūra pagal šalių grupes pasikeitė nedaug. Kaip ir 2008 metais, didžiausia importo dalis teko ES šalims. Importo iš ES šalių senbuvų (ES-15) dalis beveik nepasikeitė – 44 proc. viso importo, tačiau, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, vertė sumažėjo 98 mln. Lt (siekė 702 mln. Lt). 4,8 procentinio punkto sumažėjo ES-12 dalis, iš šios šalių grupės įvežta produktų už 604 mln. Lt, importo vertė sumažėjo net 208 mln. Lt. Importo iš trečiųjų šalių dalis padidėjo 2,8 procentinio punkto, vertė liko beveik tokia pati – importuota už 293 mln. Lt. Įvežtų iš ES šalių produktų vertė sudarė 82 proc. viso Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų importo vertės ir siekė 1306 mln. Lt (6 pav.).

5 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas 2008 ir 2009 metų I ketvirtyje, mln. Lt
Figure 5. Import of agricultural and food products by country in 1st quarter of 2008 and 2009, mill. Lt

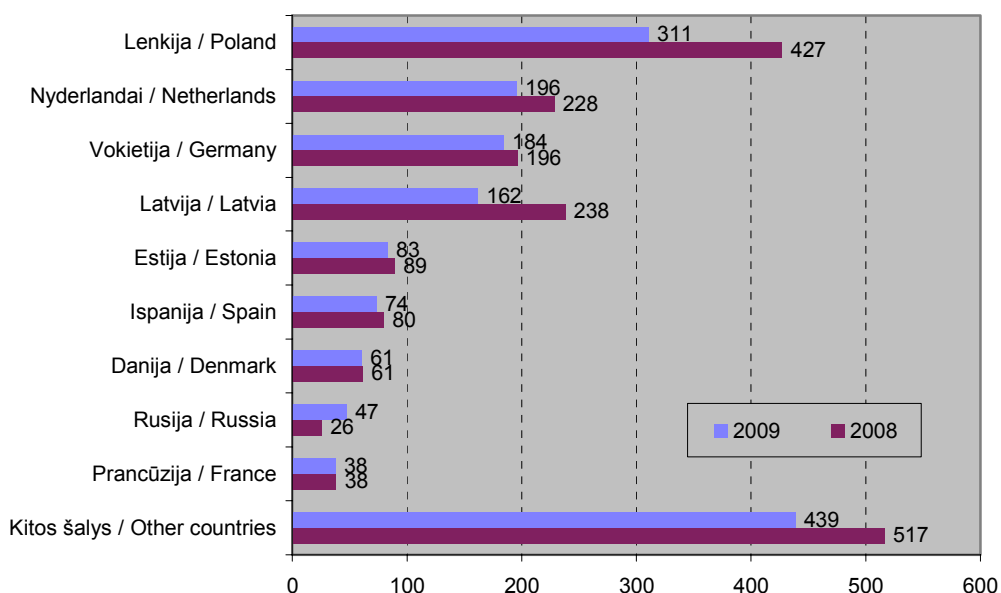
6 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importo struktūra pagal šalių grupes
2008 ir 2009 metų I ketvirtį
*Figure 6. Structure of import of agricultural and food products by country group
in the 1st quarter of 2008 and 2009*

2009 metų I ketvirtį daugiausia produktų importuota iš Lenkijos, Nyderlandų, Vokietijos, Latvijos, Estijos ir Ispanijos. Importas iš šių šalių sudarė 63 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo (7 pav.).

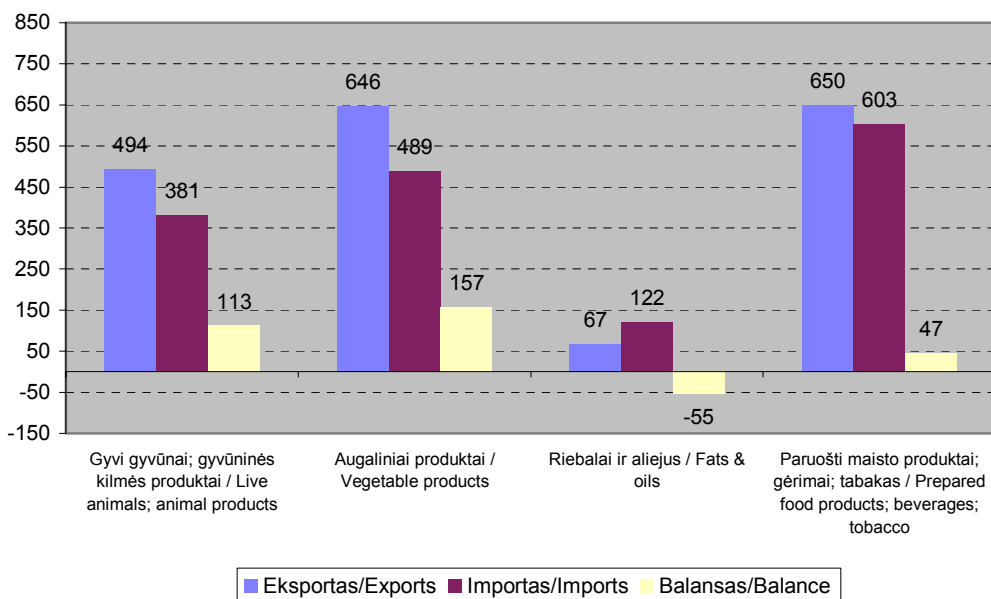
Importas iš *Lenkijos* minėtu laikotarpiu siekė 310 mln. Lt ir sudarė 20 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo, palyginti su 2008 metų I ketvirčiu, sumažėjo 27 proc. Iš Lenkijos daugiausia įvežta obuolių – už 93 mln. Lt (palyginti su atitinkamu 2008 m. laikotarpiu, vertine išraiška 70 proc. mažiau, o pagal kiekį – 40 proc. mažiau), pievagrybių (24 mln. Lt, 6,9 tūkst. t, 1,3 karto daugiau), kiaulienos (18,2 mln. Lt, 3,5 tūkst. t, 60 proc. mažiau), paukštienos (14,7 mln. Lt, 3,4 tūkst. t, 1,7 karto daugiau), dešrų ir panašių produktų iš mėsos (13 mln. Lt, 2,7 tūkst. t, 1,1 karto daugiau).

Importas iš *Nyderlandų* siekė 196 mln. Lt, tai sudarė 12 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo į Lietuvą. Palyginti su 2008 metų I ketvirčiu, importas iš Nyderlandų sumažėjo 32 mln. Lt. Žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Nyderlandų struktūroje vaisiai ir riešutai sudarė 31 proc., daržovės – 30 proc., gyvūnų pašarai – 9,2 proc. kiti augalai – 9 proc., likę produktai – 22 proc. Daugiausia įvežta pomidorų (2,6 tūkst. t, 17 mln. Lt), sojų pupelių išspaudų (15 tūkst. t 16 mln. Lt), įvairių daržovių (2,7 tūkst. t, 16 mln. Lt).

Trečioje vietoje pagal importo apimtį – *Vokietija*. 2009 metų I ketvirtį importas iš Vokietijos sumažėjo 12 mln. Lt, siekė 184 mln. Lt ir sudarė 11 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo. Daugiausia iš Vokietijos įvežta kiaulienos, jos importas išaugo 2,2 karto, importuota 6,1 tūkst. t (34 mln. Lt). Toliau – šviežios arba atšaldytos žuvys (16 mln. Lt), jų importas padidėjo 3 kartus ir sudarė 8,9 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Vokietijos. Trečioje vietoje – kava (12 mln. Lt), toliau – bananai (11 mln. Lt), tabakas, (8,6 mln. Lt), šokoladas (7,3 mln. Lt).

7 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas pagal šalis 2008 ir 2009 metų I ketvirtį, mln. Lt
 Figure 7. Import of agricultural and food products by country in the 1st quarter of 2008 and 2009, mill. Lt

8 pav. Pagrindinių žemės ūkio ir maisto produktų grupių užsienio prekybos balansas 2009 metų I ketvirtį, mln. Lt
 Figure 8. Balances of foreign trade of agricultural and food products by main product group in the 1st quarter of 2009, mill. Lt

Prekybos pagal pagrindines produktų grupes analizė parodė, kad teigiamas buvo prekybos augaliniais produktais, gyvų gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktais, paruoštais maisto produktais, gėrimais ir tabako gaminiais balansas (8 pav.). Palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, teigiamas tapo prekybos paruoštais maisto produktais, gėrimais ir tabako gaminiais balansas. Prekybos riebalais ir aliejumi neigiamas balansas sumažėjo nuo 63 iki 55 mln. Lt.

2009 metų I ketvirčio užsienio *prekybos apyvarta*, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, su visomis šalių grupėmis sumažėjo. Labiausiai sumažėjo prekybos su naujosiomis ES (16 proc.) ir trečiosiomis šalimis (10 proc.) apyvarta.

Didžiausia apyvarta buvo prekiaujant su Rusija (518 mln. Lt), Latvija (453 mln. Lt), Lenkija (398 mln. Lt), Vokietija (333 mln. Lt), Nyderlandais (249 mln. Lt), Estija (186 mln. Lt). Didžiausi buvo prekybos su Rusija (423 mln. Lt), Latvija (137 mln. Lt), Jungtine Karalyste (56 mln. Lt), Maroku (39 mln. Lt), Baltarusija (35 mln. Lt), Urugvajumi (32 mln. Lt) perviršiai, didžiausias deficitas – prekiaujant su Lenkija (222 mln. Lt).